

діяльності в Україні, представникам іноземних релігійних або громадських організацій.[3]

Потрібно зазначити, що дані повноваження дають змогу підрозділам Департаменту стратегічних розслідувань ефективно протидіяти іноземцям, особам без громадянства, які намагаються потрапити на територію України для ведення злочинної діяльності, зокрема вчинення злочинів в складі ОГ та ЗО створених на етнічній основі.

Список використаних джерел:

1. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України. / Наказ НП України від 23.10.2019 року №1077 «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань національної поліції України».

2. Аналітичний огляд «Оцінка рівня стану організованої злочинності в Україні та протидії підрозділами Департаменту стратегічних розслідувань НПУ в умовах воєнного стану»; кол. авт. Дніпро: ДДУВС, 2022, 58 с.

3. Наказ МВС України від 05.04.2022 №209 «Про затвердження Інструкції про порядок прийняття уповноваженим підрозділом Національної поліції України рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства» / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0404-22/print>.

Бойко О.П.,

доцент кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

**ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ
НА ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) зобов'язує слідчого, прокурора, слідчого суддю іншу уповноважену службову особу в ряді випадків на досудовому провадженні встановити особу, що передбачає отримання відомостей про анкетні дані та відповідних підтверджуючих документів від неї.

Такі випадки можуть виникати при вирішенні питань затримання особи, застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою а також притягнення до кримінальної відповідальності як громадян України, так і іноземців та осіб без громадянства.

Спробуємо дати відповідь на запитання про те, які саме документи, крім паспорта громадянина України, дозволяють уповноваженим суб'єктам на досудовому провадженні встановити особу.

Аналіз кримінального процесуального законодавства дозволяє говорити про те, що на даний час єдиним законодавчим актом в якому визначено перелік документів, що посвідчують особу та надають змогу встановити особу є ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20 листопада 2012 року № 5492-VI [1].

Зокрема, в ч. 1 ст. 13 означеного Закону вказано, що документи, які посвідчують особу, залежно від їх функціонального призначення можуть поділятися на два види: документи, що посвідчують особу й підтверджують громадянство України та документи, що посвідчують особу й підтверджують її спеціальний статус. До першого виду відносяться наступні документи:

- 1) паспорт громадянина України;
- 2) паспорт громадянина України для виїзду за кордон;
- 3) дипломатичний паспорт України;
- 4) службовий паспорт України;
- 5) посвідчення особи моряка;
- 6) посвідчення члена екіпажу;
- 7) посвідчення особи на повернення в Україну;
- 8) тимчасове посвідчення громадянина України.

До другого виду документів відносяться:

- 1) посвідчення водія;
- 2) посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон;
- 3) посвідка на постійне проживання;
- 4) посвідка на тимчасове проживання;
- 5) картка мігранта;
- 6) посвідчення біженця;
- 7) проїзний документ біженця;
- 8) посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту;
- 9) проїзний документ особи, якій надано додатковий захист.

Документом який посвідчує особу є також е-паспорт і е-паспорт для виїзду за кордон (п. п. 12, 13 ч. 1 ст. 3, 14¹ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус») [1].

Не виключена ситуація, за якої відповідні документи, що посвідчують особу, відсутні чи в наявності, але підроблені чи фальшиві.

Звернемо увагу на те, що в ряді випадків, наприклад, при затриманні особи за підозрою у скоєнні злочину (ч. 1 ст. 208 КПК України), КПК України вимагає, щоб особа була встановлена.

Так в ч. 5 ст. 208 КПК України вказано, що про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, обов'язково складається протокол, який повинен містити відомості передбачені в ст. 104 КПК України, а саме про особу затриману (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місця проживання).

У разі якщо на момент затримання прізвище, ім'я, по батькові затриманої особи не відомі, у протоколі зазначається докладний опис такої особи та долучається її фотознімок.

Також у п. 2 ч. 1 ст. 190 КПК України вказано, що в ухвалі про дозвіл на затримання з метою приводу наряду з іншими даними повинні зазначатися «прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного, обвинуваченого, для затримання якого постановляється ухвала, відомі на момент постановлення ухвали, а якщо прізвище, ім'я, по батькові не відомі, - докладний опис такої особи» [2].

Як бачимо така неузгодженість норм КПК України може призводити до певних проблем при затриманні особи. Вважаємо, що необхідно доповнити п. 2 ч. 1 ст. 190 КПК України за аналогією ч. 5 ст. 208 КПК України такого змісту коли прізвище, ім'я, по батькові особи не відомі, крім докладного опису такої особи долучати її фотознімок.

Деякі вчені вважають, що особу може бути встановлено на підставі іншої інформації яка не викликає сумніву, наприклад усних показань людей, які заслуговують на довіру (добре знають дану особу).

Вважаємо, що усні показання осіб, що заслуговують на довіру, або осіб, знайомих з підозрюваним, не є достовірним способом встановлення особи на досудовому провадженні.

Можуть виникати випадки вчинення кримінального правопорушення «гастролерами», іноземцями та особами без громадянства, тобто особами, які не мають знайомих на місці вчинення кримінального правопорушення, та не надають показання щодо своїх анкетних даних або надають неправдиві показання, що виключає отримання навіть усних показань щодо подальшого встановлення особи.

У зв'язку з означеним виникає проблема у встановленні особи підозрюваного на досудовому провадженні.

Враховуючи означене можна запропонувати способи встановлення особи підозрюваного:

- виявлення та перевірка обставин затримання особи, шляхи її переміщення, виду транспорту, місце можливого проживання, а також інші обставини спрямовані на встановлення особи;

- складання опису зовнішності за методом словесного портрета, одягу, інших наявних у нього речей, а так само фотографування підозрюваного з подальшою демонстрацією фотографії та словесного портрета у засобах масової інформації, правоохоронних органів для отримання відомостей щодо встановлення особи;

- дактилоскопіювання особи та перевірка наявності відомостей про неї в автоматизованій дактилоскопічній ідентифікаційній системі «ДАКТО».

Відповідно до п. 1.3 Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2001 року № 785, однією із цілей ведення такого обліку визначено

підтвердження особи людини, яка раніше була піддана дактилоскопіюванню [3];

- при повідомленні особою будь-яких відомостей про себе (місце проживання, місце роботи (навчання), судимості та ін.) – проведення перевірки даних відомостей для встановлення особи;

- використання можливостей інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол у випадках якщо підозрюваний є іноземцем для встановлення його особи, однією з цілей якого є ідентифікація осіб [4].

Список використаних джерел:

1. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20 листопада 2012 року № 5492-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

3. Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2001 року № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

4. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол : спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Офісу генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17.08.2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text> (дата звернення: 25.11.2022).